

POLETNA AKADEMIJA / SUMMER ACADEMY

Kreta, 17.–26. 8. 2007

V mestu Chania na Kreti je letos avgusta, že šestič po vrsti, potekala mednarodna poletna akademija na temo Kultura in trajnostni razvoj podeželja / *Culture and Rural Development*. Zbralo se je preko 60 udeležencev iz 13 evropskih držav, med njimi tudi pet iz Slovenije. Tako kot vse predhodne je tudi to srečanje organizirala neprofitna mednarodna organizacija Euroacademy Association, ki je bila ustanovljena leta 2004 z namenom, da bi promovirala razvoj podeželja in prek različnih projektov in programov širši strokovni in zainteresirani javnosti predstavljala določene za razvoj podeželja ključne vsebine. Je prva organizacija, ki gradi mrežo animatorjev in akademikov, ki se ukvarjajo z razvojem podeželja v Evropi. V interdisciplinarnem timu so univerzitetni profesorji, raziskovalci in svetovalci s področja razvoja podeželja. V Euroacademy Association so razvili dva pomembna programa – poletno akademijo in izobraževanje na daljavo, izdajajo pa tudi publikacije, kjer objavljajo zaključke poletnih akademij in različne vsebine, povezane z razvojem podeželja.

Temeljni nalogi Euroacademy Association sta promocija razvoja podeželja in usposabljanje vseh, ki se s tem ukvarjajo. Nudi jim različne možnosti za širjenje znanja s področja animiranja in motiviranja podeželskih prebivalcev. Vedno znova poudarja, da je razvoj podeželja konglomerat različnih področij, znanj in sposobnosti. Organizacija gradi mrežo strokovnjakov in uporabnikov, organizira seminarje, konference in razstave ter opravlja raziskave in študije, vse na temo trajnostnega razvoja podeželja. Na omenjeno temo sodeluje tako z mednarodnimi organizacijami kot tudi z Evropsko komisijo. Več informacij o organizaciji in njenih aktivnostih lahko dobite na www.euroacademy.org.

Med njenimi pomembnejšimi aktivnostmi sta organizacija in izvedba poletnih akademij (Summer Academy – v nadaljevanju SA). Na vsaki delavnici je v ospredju določena tema, ki je ključnega pomena za razvoj podeželja, prav tako pa poskrbijo, da so SA vsako leto v drugi državi. Dosedanje teme SA:

- Razvoj trajnostnega podeželskega turizma (Švedska, 2002),
- Informacijska družba in trajnostni razvoj podeželja (Grčija, 2003),
- Raznolikost ekonomije na podeželju in trajnostni razvoj podeželja v razširjeni Evropi (Poljska, 2004),
- Socialni kapital in trajnostni razvoj podeželja (Finska, 2005),
- Vloga izobraževanja in vseživljenjskega učenja v trajnostnem razvoju podeželja (Madžarska, 2006),
- Kultura in trajnostni razvoj podeželja (Grčija, 2007).

Letošnja poletna akademija – tokrat sem se je že tretjič udeležila kot slušateljica, prvič pa tudi v vlogi vodje delavnic in

moderatorke učnega procesa – je bila tako kot vedno izredno intenzivno delovno srečanje. Letos so bili ciljna skupina tako praktiki, ki se ukvarjajo z razvojem podeželja, kot tudi vodje muzejev in kulturnih institucij tako na lokalni kot tudi nacionalni ravni. Delo je bilo ves čas izredno skoncentrirano in je od udeležencev zahtevalo izredno zbranost in aktivno vlogo. Celotna akademija je bila razdeljena na štiri sklope: teoretični del, delavnice, strokovno ekskurzijo, evalvacijo.

Teoretični del

Svoja opažanja in stališča je najprej predstavil prof. dr. Peter Howard (Velika Britanija, glavni urednik *International Journal of Heritage Studies* in član Europe Nostre), ki je govoril predvsem o podeželski dediščini in kulturi ter problemu globalne kulture. Osvetlil je problem razvoja in se vprašal, ali si ljudje sploh želijo razvoja in ali ni bolje, da delajo določene stvari zato, da bi se v svojem podeželskem okolju dobro počutili. Njegovo izredno stimulativno predavanje je prisililo poslušalce, da so začeli razmišljati o svoji vlogi – vlogi razvojnikov, muzealcev ipd. – v podeželskem prostoru. Med drugim je poudaril, da je »dediščina lahko nekaj, kar se ukrade, nekaj, kar se sposodi, nekaj, kar nastane v skupnosti. Pogosto se zgodi, da se »visoka umetnost / kultura« spusti in približa »kmetom«, ki so neolikani, ki ne vedo, kaj kultura je... Močan vpliv na drugačno pojmovanje dediščine imajo tudi prišleki, ki dediščino okolja, kamor so prišli, pogosto dojemajo z večjo mero romanticizma. Vzamejo jo v svoje okrilje in poskušajo zavarovati, ohraniti – po njim primerni podobi; vzamejo jo njenim lastnikom in jim jo odtujijo. Pogosti so konflikti med profesionalnim in amaterskim pristopom: razstavo strokovnjaki pripravijo strokovno, metodološko pravilno in oblikovno popolnejšo. Vrednost razstave, ki jo naredijo domačini sami, pa je predvsem v tem, da so jo naredili sami, pri čemer je strokovni vidik postranskega pomena. Sicer res izgubimo kakovost, pridobimo pa nekaj drugega – socializacijski moment, povezanost podeželske družbe ipd. Večkrat se zgodi, da takoj, ko dovoliš, da na neko področje stopijo strokovnjaki, izgubiš domačine. Osvetlil je tudi področje ljudske umetnosti, ki je zlasti v »času nacizma imela velik pomen – jaz sem tak in ker ti nisi tak, si drugačen in s tem nisi meni enak; si manj vreden. Churchill je rekel – *A gentlemen should do everything at least once, but never incest and folk dance*.« Poudaril je, da moramo biti pri obravnavanju dediščine podeželja pozorni na člane skupnosti, na prišleke, vprašati se moramo, kakšna je vloga strokovnjakov, poudarjati moramo tudi »naredi sam« možnosti, ki omogočajo domačinom, da se z določenimi vsebinami poistovetijo, pomembni pa so tudi vloga

okolja, spreminjanje kulturne krajine ter moč raznolikosti in pestrosti ljudskega ustvarjanja. Pomembno sporočilo je bilo – ne obnašaj se pokroviteljsko, dediščina bo že poskrbela zase. Ljudje pogosteje bolj cenijo tvojo sposobnost denarne pomoči kot pa tvoje strokovno znanje.

O pomenu povezanosti strokovnjakov in podeželskega prostora je spregovorila dr. Jane Downes (vodja Archeology Department, Orkney College, Scotland), ki je predstavila prizadevanja stroke na področju približevanja ljudem. Ko so Oddelek za arheologijo premaknili v okolje, kjer je največ prazgodovinskih najdb, so domačini začeli spoštovati delo arheologov in tudi sami postali pozorni na dediščino preteklih rodov. Arheološki spomeniki so postali sestavni del življenja lokalne skupnosti, ki ima sedaj zaradi številnega obiska tudi ekonomske koristi. Poudarila je pomen sodelovanja strokovnjakov in domačinov pri ohranjanju dediščine. Na primeru lokalnih proizvajalcev viskija, ki so ob kopanju šote za kurivo odkrili tudi bronasto sekuro iz mlajše železne dobe, ki je postala razpoznavni znak omenjene vrste viskija, je pokazala, kako lahko stroka pripomore k večji prepoznavnosti dediščine in izboljšanju odnosa do stroke in dediščine. Poudarila je, da so pri vseh prizadevanjih pomembni predvsem čas, stalni stik z ljudmi in njihovo redno vključevanje, predvsem lastnikov zemljišč, v celoten proces raziskovanja in predstavljanja dediščine. Še posebno je poudarila podporni sistem, npr. nadomestila za uporabo zemljišč ali pa strokovno pomoč pri prestrukturiranju kmetij v procesu arheoloških izkopavanj. Poudarila je tudi pomen stalnega obveščanja ljudi v skupnosti, kjer potekajo določene raziskave. Direktor Mediteranskega muzeja v Marseillu, Michel Colardelle, je poudaril pomen muzejev in strokovnih institucij pri oblikovanju odnosa do dediščine ter pomen stalne prisotnosti strokovnjakov na terenu. Ti s svojim strokovnim znanjem pomagajo domačinom pri oblikovanju njihovega videnja dediščine in jim po svoje tudi vcepljajo določene estetske norme ter jih pri njihovih prizadevanjih za ohranjanje tudi strokovno usmerjajo. Predstavil je možne oblike podeželskih muzejev, pomen muzeja znotraj neke kulturne krajine in pa eko-muzej kot kulturno krajino z vsemi pripadajočimi stavbami, njivami ipd.

Mauricio Maggi (IRES, Italija) je na konkretnem primeru predstavil pomen eko muzeja – ohranjenega okolja, vasi *in situ*, z vsemi značilnostmi kulturne krajine, ki se ga da spremeniti v lokalno posebnost in spremeniti produkte s tega območja v pomembno blagovno znamko. Pomembni so tako okolje, kultura kot tudi prostor – vse to tvori muzej, kjer pa ljudje živijo svoje vsakdanje moderno življenje in se v ničemer ne razlikujejo od posameznikov v mestu. Ponovno je poudaril pomen soudeležbe domačinov pri ohranjanju dediščine in pomen prenašanja odgovornosti za dediščino s starejših na mlajše rodove (npr. naloge, ki zahtevajo od otrok, da vključijo v proces tudi starše). Skozi omenjeni proces se ustvarja zaupanje tako med domačini kot tudi med domačini in stroko, kar vodi do složnega nadaljnega sodelovanja. Poudaril je še to, da nikakor ne moremo nikoli govoriti o tipičnih razstavah, tipičnih odnosih, tipičnih vsebinah – ljudje nismo tipični – smo individuumi.

Joan Asby (PLANED – Pembrokehire local Action Network for Enterprise and Development) je predstavila pomen »vzgo-

Zasebna etnološka zbirka o življenju na Kreti v mestu Rethymno.

Foto: Maruška Markovčič, avgust 2007

je» ljudi v procesu ustvarjanja turizma na podlagi dediščine. Pomen pomoči ljudem je v tem, da bi znali sami raziskovati lokalno kulturo, sodelovati s strokovnjaki – razvojniki kot mediatorji, posredniki v procesu seznanjanja lokalnih prebivalcev s stroko, z zunanjimi ljudmi. Poudarila je pomen informiranosti; vsak mora vedno vedeti, kje lahko dobi ustrezne informacije o kraju. Pomembno je, da ljudje živijo s svojim krajem in jim ni vseeno, kadar njihova dediščina izginja. Po njenem identiteto prostora ohranja predvsem ustno izročilo. In kar je najpomembnejše, pomen tega, da domačini nekaj naredijo najprej zase, potem pa dovolijo, da si to ogledajo tudi drugi – da se odprejo navzven ter iz tega naredijo zanimivost, atrakcijo. Seveda pa je še vedno veliko vprašanje, kaj se bo v razvojnem procesu dogajalo – bo dogajanje v skupnost prineslo napredek ali razdor? Pomembno je zaupanje med akterji, s čimer pa že posegamo na področje socialnega kapitala, ki omogoča razvoj podeželja.

Katriina Siivanen (Turku, Finska) in Fouli Papegeorgiou (Prisma, Grčija) sta kulturo predstavili z vidika možnosti razvoja nečesa, kar ohranja identiteto prostora. Govorili sta tudi o pomenu vključevanja kulture v strategije razvoja podeželja, vendar vedno z vidika gradnje socialnega kapitala z veliko mero občutljivosti za želje in potrebe lokalnega prebivalstva.

Delavnice

Izvedene so bile tri tematske delavnice: 1.) lokalni kulturni razvoj s poudarkom na Agendi 21; 2.) krajina, vasi, podeželska arhitektura kot muzej na prostem; 3.) poti dediščine.

Strokovne ekskurzije

Udeleženci so si v šestih skupinah ogledali kulturne zanimivosti Krete. Pri ogledih so imeli nalogo opazovati okolico, spremljati vključenost kulture v turizem, ugotavljati opremljenost kulturnih spomenikov in njihovo urejenost. S pomočjo in-

tervjujev s turisti in z obiskovalci so morali ugotavljati pomen kulture v sklopu turizma, predvsem pa stopnjo povezanosti lokalne skupnosti z določenimi kulturnimi institucijami. Po dnevni strokovni ekskurziji so skupine druga drugi poročale o rezultatih raziskav.

Ob koncu je sledila evalvacija celotne poletne akademije. Ugotovitve: kultura je pomemben del razvoja podeželja. Namenjena je ohranjanju identitete, v ustrezni meri pa je lahko uporabljena tudi kot turistični produkt, pri čemer pa nikoli ne smeta biti zanemarjena vloga in pomen lokalnega prebivalstva.

Skozi različne aktivnosti se je med poletno akademijo porušil »zid med strogo strokovnimi skupinami (muzealci) in razvojniki«, ki so imeli na začetku drugačne poglede, pozneje pa so s sinergičnim učinkom uspeli razviti skupne razvojne poglede.

Ob koncu poletne akademije je bilo tudi delovno srečanje upravnega odbora Euroacademy Association, na katerem je bilo sklenjeno, da Slovenija (članica upravnega odbora Euroacademy Association Maruška Markovčič s sodelavci) do decembra 2007 pretehta možnosti, da se naslednja poletna akademija na temo Okolje in razvoj podeželja, organizira v Sloveniji.

Poletne akademije so namenjene širjenju obzorij, sklepanju znanstev in stikov ter oblikovanju novih razvojnih možnosti na podeželju. Če želite izvedeti več o aktivnostih in rezultatih poletne akademije, mi lahko pišete na maruska.markovcic@ljubljana.si, ali pa se obrnete na: info-association@euroacademy.org; dodatne informacije pa dobite tudi na www.euroacademy.org.

Datum prejema članka v uredništvo: 3. 11. 2007.

Drugi članki ali sestavki / 1.25

Alenka Černelič Krošelj

ODLIČNOST V DEDIŠČINI / THE BEST IN HERITAGE

Dubrovnik, 27.–29. september 2007

V Dubrovniku je v organizaciji European Heritage Association / Evropske zveze za dediščino potekala šesta konferenca z naslovom *The best in Heritage – Najboljše v dediščini ali Odličnost v dediščini*. Temeljni namen konference je bil predstavitev nagrajenih muzejskih, konservatorskih in drugih projektov ohranjanja kulturne dediščine, prejemnikov nacionalnih, evropskih in drugih nagrad. Raznovrstnost nagrajenih projektov je bila razvidna že iz prejetega programa, še bolj pa prek predstavitev na konferenci.

120 udeleženk in udeležencev iz Evrope in z drugih kontinentov (npr. iz Avstralije in Južne Amerike) je v treh dneh spoznalo različne načine ohranjanja, predstavljanja, upravljanja in financiranja projektov, ki so bili ovrednoteni kot najboljši – torej *the best in heritage*.

Prizorišče konference je bilo skrbno izbrano in premišljeno, saj je mesto Dubrovnik »živ muzej« – Unescova dediščina, stičišče raznovrstnih kultur in dogodkov ter množično »príbežališče« obiskovalcev – turistov z vseh koncev sveta. »Delegacija«¹ iz Slovenije je štela sedem članov iz različnih institucij z različnimi cilji in dolžnostmi.

V treh dneh smo spoznali petnajst z oceno odličnosti nagrajenih projektov na področju dediščine. V poročilu na kratko predstavljam vse projekte, tistim, ki so tako s predstavitvijo kot predsta-

vljeno vsebino izstopali oziroma so bili deležni večje pozornosti pasivnih udeležencev konference, pa namenjam nekaj več besed.

Konferenca se je začela v četrtek, 27. 9. 2007, z uvodnimi pozdravi; predstavnik Ministrstva za kulturo Republike Hrvaške, dr. Hans-Martin Hinz, predsednik sveta ICOM – International Committee of Museum, Marie-Paule Roudil, vodja oddelka za kulturo UNESCO Evropa, pisarna Benetke, in predstavnik Europe Nostre. Uvodne teze o pomenu muzejev in dediščine je predstavil dr. Francoise Mairesse, direktor Kraljevega muzeja v Mariemontu, profesor na Univerzi v Lyonu in Liegu (Francija). Prvi dan je bila med bolj opaznimi predstavitev dobitnika Evropske nagrade – Muzej leta 2006, 'muzeja znanosti' (*science museum*) CosmoCaixa v Barceloni. Upraviteljica in financerka muzeja je fundacija španske banke CosmoCaixa, ki presežke dobička vlaga v znanost in kulturo. V novi zgradbi – podrla so npr. tudi cerkev iz 19. stoletja, ki je niso več uporabljali, so ustvarili prostor, v katerem obiskovalci lahko doživljajo naravo in različne dosežke ljudi. Obiskovalci se v njej lahko sprehodijo skozi deževni gozd, soustvarjajo različne eksperimente; od odprtja muzeja leta 2004 ga je obiskalo že več kot tri milijone obiskovalcev.

Sledila je predstavitev posebne UNESCOve nagrade za Azijo in Pacifik – UNESCO Asia-Pacific Heritage Awards for Culture Heritage Conservation (od leta 2000). Poleg temeljnih načel so predstavili tudi nagrajence, vključno z nagrajenci za leto 2007. Sledila je predstavitev projekta obnove, predstavitev in funkcioniranje ladje, imenovane *Brunel's ss Great Britain*, ki je še posebno pomembna za zgodovino Velike Britanije. Za njo je bil s pomočjo eksperimentov predstavljen muzej *Tom Tit Experiment* iz mesta Södertälje na Švedskem.

¹ Udeleženci iz Slovenije nismo bili uradna delegacija, saj je vsak prišel s svojim namenom. V Dubrovniku smo bili Barbara Toman, direktorica Gorenjskega muzeja Kranj, Tomaž Lauko, fotograf iz Narodnega muzeja Slovenije – predstavila sta tudi plakat za razstavo v Gorenjskem muzeju – dr. Breda Čebulj Sajko, predstojnica predstavitenega centra ZRC SAZU, dr. Aleš Gačnik, ZRS Bistra Ptuj, Elizabeta Petruša Štrukelj, ICOM Slovenija, mag. Tita Porenta, Amante d. o. o., Radovljica, in Alenka Černelič Krošelj, Občina Krško.